

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Αρμενίας για την πρόληψη της κλοπής, της παράνομης ανασκαφής και της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών και την απόδοσή τους στη χώρα προέλευσής τους»

I. Γενικές Παρατηρήσεις

A. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως το επεξεργάστηκε η Διαρκής Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, αποτελείται από τρία (3) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του ακροτελεύτιου άρθρου, που ορίζει τον χρόνο έναρξης ισχύος του νόμου.

Σύμφωνα με την Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης που συνοδεύει το νομοσχέδιο, σκοπός του παρόντος είναι η κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Αρμενίας για την πρόληψη της κλοπής, της παράνομης ανασκαφής και της παράνομης εισαγωγής, εξαγωγής και μεταβίβασης της κυριότητας πολιτιστικών αγαθών, και την απόδοσή τους στη χώρα προέλευσής τους, που υπεγράφη στις 22 Ιουλίου 2025 στην Αθήνα.

Με το άρθρο πρώτο κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει η παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος, η ως άνω Συμφωνία και τα Παραρτήματά της I και II.

Η υπό κύρωση Συμφωνία αποτελείται από το Προοίμιο, επτά (7) άρθρα και δύο (2) Παραρτήματα. Με το Προοίμιό της, τα Συμβαλλόμενα Μέρη δεσμεύονται, μεταξύ άλλων, να συμβάλλουν στην προστασία και τη διατήρηση της

πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στην πρόληψη της παράνομης μεταφοράς πολιτιστικών αγαθών. Με το άρθρο I, τα Μέρη δεσμεύονται να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για την επίτευξη των ανωτέρω σκοπών, σύμφωνα με τη Σύμβαση της UNESCO του 1970 για τα Μέσα Απαγόρευσης και Πρόληψης της Παράνομης Εισαγωγής, Εξαγωγής και Μεταβίβασης της Κυριότητας Πολιτιστικών Αγαθών, καθώς και με τις λοιπές διεθνείς συμβάσεις στις οποίες είναι Συμβαλλόμενα Μέρη, και με την αντίστοιχη εθνική νομοθεσία τους. Με το άρθρο II ορίζεται ο όρος «πολιτιστικά αγαθά», ο οποίος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, αρχαιολογικά, παλαιοντολογικά, καλλιτεχνικά, ιστορικά και λοιπά πολιτιστικά αγαθά που ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά των Μερών. Τα Παραρτήματα I και II εξειδικεύουν περαιτέρω τον κατάλογο πολιτιστικών αγαθών, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία κάθε Συμβαλλομένου Μέρους. Με το άρθρο III ρυθμίζονται ο τρόπος και το περιεχόμενο της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των Μερών, καθώς και οι αρμόδιες αρχές που είναι υπεύθυνες για τη λήψη και τη διαβίβαση των πληροφοριών αυτών, σύμφωνα με την αρχή της εμπιστευτικότητας. Επιπλέον, τα Μέρη δεσμεύονται να ενισχύουν την ανταλλαγή και κατάρτιση του προσωπικού τους σε ζητήματα πρόληψης της παράνομης διακίνησης, καθώς και της απόδοσης και επιστροφής πολιτιστικών αγαθών στις χώρες προέλευσής τους, στο μέτρο που το επιτρέπουν οι διαθέσιμοι πόροι τους. Με το άρθρο IV, τα Μέρη δεσμεύονται να συνεργάζονται για τον εντοπισμό και την ανάκτηση πολιτιστικών αγαθών, μεταξύ άλλων, μέσω της επαλήθευσης σχετικών αιτημάτων στη Βάση Δεδομένων για τα Κλεμμένα Έργα Τέχνης του Διεθνούς Οργανισμού Εγκληματολογικής Αστυνομίας (ICPO-INTERPOL). Επιπλέον, ρυθμίζεται η διαδικασία υποβολής αιτημάτων για την ανάκτηση και επιστροφή παράνομα αφαιρεθέντων πολιτιστικών αγαθών, συμφωνείται η αμοιβαία απαλλαγή από τελωνειακούς δασμούς και λοιπούς φόρους για την ανάκτηση και επιστροφή των αγαθών αυτών, και ορίζεται ότι το αιτούν Μέρος αναλαμβάνει το κόστος της ανάκτησης και της επιστροφής τους. Με το άρθρο V ορίζεται ότι η υπό κύρωση Συμφωνία δύναται να τροποποιείται με γραπτή συμφωνία των Μερών, καθώς και ότι κάθε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή της επιλύεται μέσω διαβουλεύσεων μεταξύ τους. Με το άρθρο VI ορίζονται ως αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή της υπό κύρωση Συμφωνίας το Υπουργείο Πολιτισμού της Ελληνικής Δημοκρατίας και το Υπουργείο Παιδείας, Επιστήμης, Πολιτισμού και Αθλητισμού της Δημοκρατίας της Αρμενίας. Με άρθρο VII ορίζεται ότι η υπό κύρωση Συμφωνία τίθεται σε ισχύ κατά την ημερομηνία παραλαβής της τελευταίας από τις έγγραφες κοινοποιήσεις, με τις οποίες τα Μέρη γνωστοποιούν αμοιβαίως την ολοκλήρωση των απαιτούμενων εσωτερικών διαδικασιών για την έναρξη ισχύος της.

Επιπλέον, ορίζεται ότι η Συμφωνία παραμένει σε ισχύ επ' αόριστον, εκτός εάν καταγγελθεί εγγράφως από οποιοδήποτε Μέρος, με προειδοποίηση τουλάχιστον έξι (6) μηνών. Με τα Παράρτημα Ι και ΙΙ παρατίθενται κατάλογοι αναφοράς πολιτιστικών αγαθών, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσίας της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Αρμενίας, αντιστοίχως.

Με το άρθρο δεύτερο θεσπίζονται οι εξουσιοδοτικές διατάξεις, βάσει των οποίων ο Υπουργός Πολιτισμού δύναται να χαρακτηρίζει ως πολιτιστικά αγαθά ορισμένα εκ των αντικειμένων που παρατίθενται στο Παράρτημα Ι.

Με το άρθρο τρίτο ορίζεται ότι η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και η ισχύς της υπό κύρωση Συμφωνίας και των Παραρτημάτων της από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου VII αυτής.

Β. Οι συμβατικοί κανόνες του διεθνούς δικαίου δηλώνονται στο Σύνταγμα με σειρά όρων («διεθνείς συμβάσεις» (άρθρο 28 παρ. 1), «συνθήκη ή συμφωνία» (άρθρο 28 παρ. 2), «διεθνείς συνθήκες» (άρθρο 36 παρ. 4)). Η ορολογική αυτή πολυμορφία οφείλεται σε έλλειψη συντακτικού συντονισμού, και όχι σε οποιαδήποτε νομοτεχνική ανάγκη (βλ. Κ. Ιωάννου σε Ιωάννου – Οικονομίδη – Ροζάκη – Φατούρου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο – Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου, 1990, σελ. 163).

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 36 του Συντάγματος, για την κύρωση των διεθνών συνθηκών απαιτείται έγκριση της Βουλής με τυπικό νόμο. Ειδικότερα, με την ως άνω ρύθμιση ορίζονται τα εξής: «[ο]ι συνθήκες για εμπόριο, φορολογία, οικονομική συνεργασία και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις, και όσες άλλες περιέχουν παραχωρήσεις για τις οποίες, σύμφωνα με άλλες διατάξεις του Συντάγματος, τίποτε δεν μπορεί να οριστεί χωρίς νόμο, ή οι οποίες επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες, δεν ισχύουν χωρίς τυπικό νόμο που τις κυρώνει». Ο όρος «επιβαρύνουν ατομικά τους Έλληνες» ερμηνεύεται ως αναφορά σε διεθνείς συνθήκες των οποίων η εφαρμογή συνεπάγεται άμεση οικονομική ή θεσμική επιβάρυνση για τους πολίτες, είτε σε ατομικό επίπεδο είτε ως μελών ορισμένων κοινωνικών ή επαγγελματικών κατηγοριών (βλ. Εμμ. Ρούκουνα όπ. π., σελ. 89). Ο κυρωτικός νόμος πρέπει να έχει τη μορφή τυπικού νόμου, ο οποίος ψηφίζεται, εκδίδεται και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις της παρ. 1 του άρθρου 42 του Συντάγματος.

Το Σύνταγμα κατοχυρώνει τη διττή λειτουργία του κυρωτικού νόμου, όπως αυτή είχε διαμορφωθεί υπό το κράτος των προηγούμενων Συνταγμάτων από τη θεωρία, τη νομοθετική πρακτική και τη νομολογία, η οποία συνίσταται στο ότι με την ψήφιση του κυρωτικού νόμου, αφενός, γίνεται αποδοχή του περιεχομένου της συνθήκης και παρέχεται συγκατάθεση προς επικύ-

ρωσή της στο αρμόδιο όργανο της εκτελεστικής εξουσίας και, αφετέρου, εντάσσεται η συνθήκη στο εσωτερικό δίκαιο και επιτάσσεται η εκτέλεσή της από τα όργανα του κράτους (βλ., ενδεικτικά, Εμμ. Ρούκουνα, Σύνταγμα και Διεθνές Δίκαιο, σε Η επίδρασις του Συντάγματος του 1975 επί του ιδιωτικού και επί του δημοσίου δικαίου, 1976, σελ. 91, και του ίδιου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, 2021, σελ. 42-43, Αγγ. Γιόκαρη, Η πρακτική των δικαιοδοτικών οργάνων στην εφαρμογή του διεθνούς δικαίου, 2001, σελ. 83, Κ. Οικονομίδη, σε Ιωάννου – Οικονομίδη – Ροζάκη – Φατούρου, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο – Θεωρία των πηγών, παρ. 44. Βλ., όμως, και Κ. Ιωάννου, όπ. π., σελ. 163 επ. και 168 επ., κατά τον οποίο ο κυρωτικός νόμος δεν αποτελεί ταυτόχρονα και εξουσιοδότηση ή συγκατάθεση για την επικύρωση).

Η διαδικασία της κύρωσης των διεθνών συνθηκών ή συμβάσεων ρυθμίζεται από το άρθρο 112 του Κανονισμού της Βουλής (ΚτΒ). Η ψήφιση των σχετικών κυρωτικών νομοσχεδίων (ή προτάσεων νόμων) γίνεται με τη διαδικασία του άρθρου 108 του ΚτΒ, χωρίς συζήτηση ή μετά από περιορισμένη συζήτηση, με εξαίρεση τα νομοσχέδια που αφορούν στην κύρωση συμβάσεων σύμφωνα με τα άρθρα 27 και 28 παρ. 2 και 3 του Συντάγματος. Οι κυρωτικοί νόμοι περιέχουν δύο κατηγοριών διατάξεις: α) τις κυρωτικές, οι οποίες περιλαμβάνουν την κυρωτική ρήτρα και το κείμενο της συνθήκης, καθώς και διατάξεις των οποίων το περιεχόμενο αντιστοιχεί στο περιεχόμενο δηλώσεων που η συνθήκη επιτρέπει ή επιβάλλει να συνοδεύουν την υπογραφή, την επικύρωση ή την έγκρισή της, ή τυχόν επιτρεπόμενες επιφυλάξεις και β) τις κοινές νομοθετικές, με τις οποίες ρυθμίζονται ζητήματα εφαρμογής των διατάξεων της σύμβασης στην εσωτερική έννομη τάξη ή προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις αυτές. Κοινές νομοθετικές θεωρούνται και εκείνες που ρυθμίζουν την έναρξη της ουσιαστικής ισχύος του κυρωτικού νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί της παρ. 2 του άρθρου δεύτερου

Με το άρθρο δεύτερο τίθενται οι διατάξεις για την εφαρμογή του παρόντος. Για λόγους συντακτικής αρτιότητας, θα ήταν, ενδεχομένως, ορθότερο η διάταξη να αναδιατυπωθεί, ως εξής: «Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, κατ' εξαίρεση των οριζόμενων στην παρ. V, και σύμφωνα με την παρ. VII του Παραρτήματος I της Συμφωνίας, δύνανται να χαρακτηρίζονται ως μνημεία κατηγορίες κινητών πολιτιστικών αντικειμένων του ίδιου είδους, τα οποία παρουσιάζουν ιδιαίτερο κοινωνικό, τεχνικό, λαογραφικό, εθνολογικό ή, εν γένει, ιστορικό, καλλιτεχνικό ή επιστημονικό ενδιαφέρον, εφόσον είναι σπάνια, ή η αναγνώρισή τους είναι δύσκολη και υπάρχει κίνδυνος να χαθούν

ή να καταστραφούν. Με την ίδια απόφαση δύναται να ρυθμίζεται κάθε άλλο ειδικότερο σχετικό ζήτημα».

2. Επί του άρθρου τρίτου

Με το άρθρο τρίτο ορίζεται η έναρξη ισχύος του παρόντος. Για λόγους συντακτικής αρτιότητας, η διάταξη πρέπει να αναδιατυπωθεί, ως εξής: «Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, και η ισχύς της Συμφωνίας που κυρώνεται, και των Παραρτημάτων της, από την πλήρωση των προϋποθέσεων του άρθρου της VII».

Αθήνα, 4 Φεβρουαρίου 2026

Η εισηγήτρια
Σοφία Γαλάνη
Επιστημονική Συνεργάτις
Επίκουρη Καθηγήτρια του Παντείου Πανεπιστημίου

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Ομότιμος Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών